

RZEMIEŚNICZY (19) *ai*

rzemieśniczy (7), **rzemieslniczny** (4), **rzemieśniczy** (2), **rzemieślniczny** (2), **rzemieślnicy** (1), **rzemieślniczcy** (1), **rzemieślnicy** (1), **rzemieśnicy** (1), **[rzemieslniczcy, rzemieślniczcy]**; *rzemieśniczy Leop* (3), *ModrzBaz, Calep*; *rzemieslniczny SarnStat* (4); *rzemieśniczy ComCrac*; *rzemieślniczny UstPraw, SienLekAndr*; *rzemieślnicy GostGosp*; *rzemieślniczcy BudBib*; *rzemieśniczy* : *rzemieśnicy* : *rzemieśnicy GliczKsiąż* (1:–:1), *SkarŻyw* (2:1).

Oba e jasne.

sg m N *rzemieślnicy* (1). ◇ *A* *rzemieślniczcy* (1). ◇ *I* *rzemieśniczym* (2) *Leop, SkarŻyw, rzemieślnicz(e)m* (1) *GliczKsiąż*. ◇ *f G* *rzemieśnicz(e)j* (2). ◇ *A* *rzemieślniczą* (1). ◇ **[I** *rzemieśliczu*.] ◇ *n N* *rzemieśnicz(e)* (1). ◇ *D* *rzemieśnicz(e)mu* (1). ◇ *pl N subst* *rzemieśnicze* (2); *-e* (1), *-(e)* (1). ◇ *G* *rzemieśniczcyh* (2). ◇ *D* *rzemieslniczym* (1). ◇ *A* *rzemieslnicze* (2); *-e* (1), *-(e)* (1). ◇ *L* *rzemieśniczych* (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.; poza tym bez cytatu s.v. rzemiesło, rzemiosło.

Przymiotnik od „rzemieśnik” ‘człowiek zajmujący się rzemiosłem’: związany z rzemieślnikiem, przysługujący rzemieślnikowi; artificis (G sg) Vulg, PolAnt; mechanicus JanStat, Cn; fabricus, fabrilis Cn (18) : Vczeni ludzye coby poczęli bez rzemyśnikow/ by też był nyewyedzieć yákim Filozoffem/ [...] przedię nigdy lie nye odrzecze pożyczác á vżywác prace rzerzemyśnicey [!]. GliczKsiąż G6; Maią też Woiewodowie rzeczy rzemieślnicze vftáwíc/ po czemu máią być przedawáne UstPraw A2; BudBib Ier 10/9; SarnStat 270, 277; [i niechaj [król] prawo kapłańskie odda kapłanowi, królewskie – królowi, rycerskie – rycerzowi, kupieckie – kupcowi, rzemieślnicze – rzemieślnikowi, kmieci – kmieciowi. Diar 1566 64; Lipowé drzewo ku rozmaítym ípráwam rzemieślniczym bárzo potrzebne UrzędowHerb 387b].

Wyrażenia: »bractwo rzemieslnicze, cech rzemieśniczy« = *fraternitas artificum JanStat* (2:1): (*nagł*) O Czechach Rzemieslniczich (–) okolo Czechow Mieyskich ktore volnołcz sliachetską obrazayá rozkazvyemi voyevodám, aby kazdy [...] ítrzegł [...], iżby ti czechy chovane niebely ku łkodzie volnołczy Ziemłkiey. *ComCrac* 12; Przeciw Bráctwam Rzemieslniczym sílá Státutów iest vczynionych zá Króla Zygmunta *SarnStat* 296, 297.

»*rzemieśniczy mistrz*« (1): Wiele rzemieśniczych Miłtrzew [*Multi opificum magistrí*]/ bárzo rzadko síadáiá ná łwych wárftácíech *ModrzBaz* 36v.

»*nauka rzemieślnicza*« (1): Iełiż tedy było słuźno/ náukę Rzemieslniczą Rycérłkiemu Pánu przypíłác: czemu by łye niemiáło godźíc/ [...] części náuk wyzwołonych *SienLekAndr* a2.

»*rzemieśniczy stan*« = *stan nieszlachecki* (1): Z czego [tj. z żywota Jezusa] íełt vpomnienie święte/ áby nikt zrodzáiu świeckiego/ by dobrze y krolewłkiego/ butności y chłuby nie łzukał/ áni też podłem y rzemieśniczym łtanem niegárdził. *SkarŻyw* 241.

Zestawienie w funkcji n-loc:bibl. »*Padoł Rzemieslniczny*« = *Dolina Cieśli* (1): A łynowie Beniámin [*mieszkalí*] w Gebá/ [...] y w Ono padole rzemieślniczym [*valle artificum*]. *Leop 2.Esdr* 11/35.

W przen (1) : *Leop Ier* 10/3; [przegvby byodr thvich [...] ýako zaponý. łrzebrzne hawthký. ktore łfv vdzalne rekv rzemyśłczlv [*manu artificis*]. *TomZbrudzBrul Cant* 7/1; *Leop Ier* 10/9 (*Linde*)].

Przen: Pieniężny, dotyczący zapłaty za usługę (1) : iż są tacy nauczyciele/ którzy wyedząc naukę rzecz być poćciwą/ aby yey inadz targyem yakiem rzemyśniczem nye lfpacili/ przeto darmo yey wcznyom lwym vdzialayą GliczKsiqz M6.

a. [*W funkcji dzierżawczej (szeroko pojętej):* Wálentianus był lwn rzemieśnicy *StryjGoniec* I3.]

a. *Wytworzony przez rzemieślnika (1) : Aták będąc narodem Bożym/ niemamy mnimác/ by to co ielt Bog/ złotu ábo írebru/ ábo kámieniowi/ wyrzezaniu rzemieśniczemu [sculpturae artis] y wymyflowi człowieczemu podobno było. Leop Act 17/29.*

b. *Używany przez rzemieślników, służący im (4) : Scalprum – Dłotko rzemieśnicze. Calep 950b; GostGosp 170.*

*Zestawienie: »rzemieśnic(z)y warstat« [szyk 1:1] (2): Gdzie kazánia czynił [św. Wincenty]/ tám iufz rzemieśnice wárftáty prózne były *SkarŻyw* 310, 29.*

c. [*Będący częścią organizmu rzemieślnika: Wodka ku vmywaniu rąk/ z wízelákicy nieczyfstości która íe w iada w íkorę rzemieśniczą *SienHerb* 617b.*]

Cf **RZEMIEŚLNICKI**

ECB